

Գ Ր Ա Կ Ա Ն**Մ Շ Ա Ն Ա Ն Ա Ն Ա Ն Ն****ԵՐԿՐՈՐԴ ԳԻՐՔ**

(Շար. տես. Բզմ. 1921, էջ 218)

ԲԱՅՑ ամէն հող ալ ամէն բան չի բերեր.
 Ուռնինները գետերուն քով կը ծնին
 Եւ բարտիններն հղախներուն մէջ տըղմուտ,
 Եւ հացուտներն ամուլ՝ քարուտ լեռներում.
 Ծովեզերքները կը ցընծան մուրտերով.
 Բայց որթատունկը բլուրներ կը սիրէ,
 Եւ կարմրածառը Հիւսիսակն ու ցուրտերն:
 Նայէ դարձեալ գունտին վերայ՝ զոր կ'ընկճեն
 Մշակներն յետին, առաւօտեան տուներէն
 Արաբներուն՝ մինչ նըկարէն Գելուններն.
 Ամէն մի ծառ իր հայրենիքը ունի:
 Լոկ Հընդիկները կու տան սեւ ոպնիազ,
 Սարայեցիք՝ խընկաբեր ոստ: Եւ ինչո՞ւ
 Պատմէի քեզ հոս բալասանն ու ծորանքն
 Անուշահոտ փայտին, հատերն աղանթի
 Մըշտափըթիթ. ինչո՞ւ հապէշ անտառներն
 Ըսպիտափառ քընքուշ բուրդով: Եւ ինչպէս
 Սերք կը հանեն տերեւներէն մանրիկ գեղմն.
 Եւ Հընդկաստանն ինչ անտառներ կը բերէ
 Մօտ մեծ ծովուն՝ խորշ աշխարհի հուսկ ափին.
 Ուր ոչ մի նետ չըկըրցաւ սլաքն հասցընել
 Կըտրել ծառի մը զագաթին վերեւ օդն,
 Եւ սակայն այդ ազգն անճարակ չէ երբեք
 Երբ կապարճներն անգամ մը ձեռքը առնէ:
 Մարք կը բերեն բարեգործակ. կիտրոնին
 Տըտպահամ հոյզն ու ծանրածանրը բուրումն
 Որմէ ազդու ոչինչ չըկայ, թէ երբեք
 Դըժնէ մօրուն թունաւորեց ըմպելին
 Խառնելով խոտ եւ ժանտագործ մըրմունջներ,
 Գալ հասնելու և թոյնն անկէ թափելու:
 Ինք ծառ խոշոր՝ դէմքով նըման դափնիի,
 Եւ եթէ հոտ մ'ուրիշ հեռուն, չըսքրուէր՝
 Դափնի կ'ըլլար. ոչ մէկ հով չի՝ թափեր բնաւ
 Իր տերեւներն եւ ոչ ալ պինդ ծաղիկներն.
 Մարք կը խընկեն անով իրենց զարշահոտ
 Շունչն ու բերանն, եւ ալեւոր ձերբերուն
 Կը դարմանեն անով սըրթանքն ու հեւոց:

Բայց ոչ Մարաց ամենաճոխ անտառներն,
 Ոչ գեղեցիկ Գանգէսն, Հերմոսն ոսկեհոս
 Կրքնան խաւ պարձանքներուն մըրցիլ հետ,
 Ոչ Հընդիկը, ոչ Բակտրիացիք, ոչ բոլոր
 Պանքայիա՝ ի խընկաբեր աւազով:
 Հրաշունչ ցուլերը չէ որ այս երկրին մէջ
 Քիթով ահօս բացին, եւ ոչ անարի
 Վիշապ օձին սերմանելով ժանիքներն
 Եւան բուսան սաղուարտածօճ մարտիկներ
 Սեղմած տէգերն իրենց. այլ լի անեցուն
 Հասկերն եւ հոյզը Մասսիկեան Բաքոսին
 Կը տեղան հոն. ձիթաստաններ եւ հօտեր
 Հոն կը վըխտան բերկրազըւարթ: Կը դիմէ
 Ասկէ ուզմիկ նըժոյգն ի դաշտ բարձրավիզ,
 Ասկէ պախըն ըսպիտակ, ո՞վ Կլիտունէ,
 Եւ ցուլը՝ զո՛հ շըքեղ՝ ըստէպ լուացուելով
 Ձուրերուդ մէջ սըրբանուէր, հոռմական
 Յաղթանակները, դից տաճարը տարին:

Փարուն է հոս յաւէժակայ, եւ ամառ
 Օտարական ամիսներուն մէջ. հօտերն
 Երկիցս յըղի, ծառերն երկիցըս բերուն.
 Բայց մոլեգին վազերը չըկան հոս, չըկայ
 Արիւնրոռշտ առիւծներու ճնտն ու զարմ.
 Հոս մոլախինզը չի խաբեր հէք կըթողն,
 Եւ ոչ ալ օձը Թեփամորթ կը քաշէ
 Երկրի վըրայ քընթըռնոցներ անհամար,
 Եւ ինք իւր շուրջ կը զալարէ բիւր պարոյր:
 Աւելցուր այնքան քաղաքներ հոյակապ,
 Աշխատութեան պըտուղ. այնքան զըղեակներ
 Յից ժայռերու վըրայ կերտուած ձեռքերէ.
 Գետեր որ հին պարիսպներու տակերէն
 Կ'անցնին կ'երթան. ծո՛վը յիշեմ ես արդեօք
 Որ կը թըրջէ զանի վերէն ու վարէն,
 Թէ շատ լիններ, ըզքեզ, ո՞վ մեծ Լարիոս,
 Եւ քեզ, Բենակ, որ կը մօընչես ու կ'ուռիս
 Ծովակուտակ. նաւակայքերը յիշեմ
 Եւ Լուկրիսի դիմաց թըմբուած փականքներն
 Եւ ծո՞ղն որ մեծ շառաչներով կը կատղի,
 Ուր կոհակներն Յուլիան հեռուն կը հռնչեն
 Երբ դէպ ի ետ կ'ընկըրկի ծո՞ղն, ու կ'երթայ
 Թորձանապտոյտ դէպ ի նեղուցն Աւոնեան:

Այս միեւնոյն իտալիան կը ցուցնէ
 Երակներուն մէջ առուններ արծաթի
 Եւ պըղինձի բովեր, ոսկին կը հեղու
 Առատահոս: Սա ինքն հանեց ծոցէն դուրս
 Գըռհը կըտրիճ՝ Մարիկներու, և Սարին

Առոյգ հասակն, եւ վըշտըմբեր Լիզուրեան,
Եւ վոլակեանները մկընդաւոր, Դեկոսներ,
Մարիոսներ, եւ կամիւններն հոյանուն,
Անխոնջ մարտէ Սկիպիոններն, եւ ըզքեզ
Վեհըդ կհասար, որ արդ արդէն յաղթական
Հուսկ ծայրերուն մէջ Ասիոյ, կը վանեա
Հընդիկն անզօր հոռմէական բերդերէն:

Ողջոյն քեզ, ո՛վ կոռնեան երկիր, մեծ ծընող
Արմըտիքի, մեծ ծընող քաջ մարդերու.
Կեզի համար է որ կ'երգեմ փառապանծ
Մեր արուեստներն ու արարքներն հինաւուրց,
Յանդըգնելով սուրբ աղբիւրները բանալ
Եւ հընչեցնել Ասկրեան երգով իտալիան:

Արդ պիտ' ըսեմ յատկութիւններն արտերուն.
Ինչ ոյժ, ինչ գոյն ունին, եւ ինչ բերելու
Ընդունակ է իւրաքանչիւրն: Առաջին՝
կողկոռոտուն գետինն ու բլուրը դըժնէ
Ուր կան անօսը է եւ խճեր, թուփեր կան,
Կ'ուրախացնեն Աթենասի սիրելի
Երկայնակեաց ձիթենիներն: Այս նըշան՝
Որ այդ տեղերը կը բուսնին շոայլօրէն
Վայրենիներն, եւ կը ծածկեն դաշտորան
Հեռուն բլուր իրենց վայրի հատերով:
Սակայն պարարտ երկիրը քաղցըր հիւթով
Բերկրազըւարճ, եւ խոտաւէտ դաշտն յուսթի
Առատարուխ, ինչպէս որ մենք կը տեսնենք
Յաճախ լերան մը հովիտին մէջ խորունկ,
Ուր բարձրաբերձ ժայերէն ջուրն հոսելով
Կը բերէ հետն արգասաւոր սիկ մը վար:
Իսկ եթէ ան դէպ ի հարաւ կը նայի,
Ու կը բերէ կոր արօրին դըժպըհի
Պըտերն, աստի քեզ պիտի օր մ'հայթայթէ
Ուրթատունկեր հաստահարուստ՝ գինեւէտ,
Որ քեզի տան առատ առատ ողկոյզներ
Եւ ծորանքներ լայնալիր, այն ծորանքէն՝
Զոր կը հեղունք աստուածներուն ի պատիւ
Բաժակներով ոսկի, Տիւրները մինչ գէր
Կը փըչէ փղոսկրը բազինին առջեւ հոն,
Եւ գողախոր սկաւառակով կը ձօնենք
Աստուածներուն՝ ծխաշունչ ընդերքը զօհին:

Իսկ եթէ մօտ է քու սըրտիդ աւելի
Խնամել հոգալ պաճար պախրէ եւ հորթեր,
Կամ ոչխարներ եւ մըշակուած վայրերուն
Ապականիչ այծերը, գնա՛ ու զըտիր
Տարենտոնի յուսթի դաշտերն, անտառներն,
Եւ այն գետինն՝ որ կորսընցուց հէք Մանտուան,

Ուր կարապնեք կ'արածէին ձինաթոյր
 Իր լօռաւէտ գետին մէջ. չեն պակսիր հոն
 Հօտերուն ո՛չ ակնակիտ աղբիւրներ,
 Ոչ զաւարիք, եւ զըւարն ի՛նչքան լըզէ
 Երկարատեւ օրերում, ցայձը կարճուկ
 Կը հասցընէ նոյնքան շաղով զովարար:

Թրգմ. Հ. Ա. ՂԱԳԻՅԱՆ

Վ Ա Ս Ք Օ Յ Ե Կ Ա Մ Ա

Ա.

Աթոյիկի ափունքներն և Հնդկաստանն ուր կ'անձին
 Խորհրդաւոր կանեփներ, քեզի չեղան անծանօթ,
 Երբ դուն մազերըդ հովին՝ կ'երազէիր ցռուկին մօտ,
 Գեղեցկագոյն աշխարհներ՝ պարտէզներէն Միջոցին...

Եւ Մըտածումն յաղթական՝ ալիքներու մրմունջին
 Իր վայրազ շունչը տալով՝ կը բարձրանար ափին մօտ,
 Քու հոգիիդ անսահման երկնքին մէջ մըրըրկոտ,
 Արծիւներու հանգունակ որ ճախրաթե կը փախչին...

Կ'երազեմ նաւըդ հիմա և մեկնումներն յուսաւառ
 Որոնցմով դուն ջահեցիր ովկէանին մէջ խաւար,
 Հորիզոնէ հորիզոն՝ մեծ Գաղափարն անվահեր:

Պղինձին համար այս երգին կ'երազեմ նաւըդ, որուն
 Ֆուկը բոսոր, ծիրանի փողփողումովն Արևուն՝
 Ծովերուն սիրտը կապոյտ վիշապօրէն կ'արիւնէր...

Բ.

Բայց ո՛չ ոսկին որ ծեփեց մարմարի տեղ Պերճանքի
 Ապարանքներ դիւթական ուր Աղբիւրները լացին,
 Ո՛չ դիպակները հիւսուած անըրջանքէն Մետաքսին
 Ուր գրգանքի պարտէզով հեշտանքը լուռ կը ծաղկի,

Ո՛չ կարմրերփրն ջըպարն իբրեւ արիւն սուտակի,
 Ո՛չ ալ ծարիրը որով կ'ըլլան աչքերն անսահման
 Խորհրդաւոր գիշերներ, ո՛չ բուստը, ո՛չ կարկենանն
 Արիւնքեցին քու հոգիդ, ով Ախոյեան վըտանգի...

Դուն փնտեցիր էութեանդ հորիզոնները միայն
 Որոնց վըրայ բարձրացող Արևը ջահն էր Մտքին.
 Կը մռնչէր ձայնըդ անձկոտ հրուանդանէ հրուանդան,